

Organizacija za evropsku
bezbjednost i saradnju
Misija u Crnoj Gori

**Konferencija za medije:
“Podgorički novinarski forum”
Hotel Premier, 13-15 novembar 2014.godine**

**Uvodno obraćanje, ambasadorica Janina Hrebičkova
Šefica Misije OEBS-a u Crnoj Gori
13. novembar 2014.godine**

Vaše ekscelencije,
uvažene dame i gospodo,

Na samom početku, dozvolite mi da se zahvalim organizatorima ovog važnog foruma, a naročito učesnicima koji predstavljaju širok spektar medija koji funkcionišu u zemljama jugoistočne Evrope.

Upravo smo čuli obraćanje ambasadora Drobniča, šefa Delegacije Evropske Unije u Podgorici. Misija OEBS-a u Crnoj Gori i Delegacija Evropske Unije već duži niz godina saraduju na mnogim poljima, a takođe i u oblasti koja se odnosi na rad medija. Iako ta oblast pokriva brojna pitanja, jedno od onih u koje su uloženi posebni napori je pitanje medijske samoregulacije.

Ovaj događaj je dobra prilika da se popriča o prioritetima funkcionisanja medija u Crnoj Gori, kao i o odgovornostima svih involviranih činilaca.

Svi smo svjesni da mediji imaju veliku društvenu odgovornost u svakom demokratskom društvu, jer imaju ključnu ulogu u oblikovanju javnog mnjenja; Težnja ka uspostavljanju nezavisnog i profesionalnog novinarstva trebalo bi da bude alfa i omega svake države koja funkcioniše na demokratskim postulatima. Dok je, sa jedne strane, potrebno poštovati i od strane državnih institucija štititi slobodu izražavanja, dotle je, sa druge strane, potrebno poštovati i pridržavati se principa etičnog i odgovornog izvještavanja.

Ono što podrazumijevamo pod profesionalnim novinarstvom, jeste, pod broj jedan, obaveza prema istinitosti informacija i lojalnosti interesima građana, disciplinovanost u pogledu provjere činjenica, potreba i obaveza da ono služi kao nezavisni kontrolor vlasti, uz, dakako, lični osjećaj etike i odgovornosti, neke vrste sopstvenog moralnog kompasa.

Imati u praksi profesionalno i nezavisno novinarstvo, zaista je izazov za svaku državu koja je prošla ili prolazi period tranzicije, bilo nakon ratnog perioda ili neke druge vrste vanrednog ili nedemokratskog ustrojstva.

Dok smo, sa jedne strane svjesni brojnih napora različitih nacionalnih i međunarodnih činilaca koji su u proteklih desetak godina uloženi na planu uspostavljanja i

konsolidovanja uslova neophodnih za adekvatno funkcionisanje medija, nažalost danas imamo situaciju koja je prilično daleko od tih prvobitnih namjera i ciljeva kojima se težilo.

Posljednjih nekoliko godina, i to je nešto što je notirano u različitim izvještajima, zabilježen je trend rasta nepoštovanja crnogorskog novinarskog Etičkog kodeksa, a notirano je takođe i generalno nepoštovanje novinarskih normi i standarda. Taj je trend uočen i od strane različitih domaćih i međunarodnih posmatrača, a i od strane naše Misije. U konkretnom smislu, zabilježene su pojave škodljivog izvještavanja, kršenja pretpostavke nevinosti, povrede prava ličnosti, povrede prava na privatnost, i tako dalje, i to od strane skoro svih medijskih glasila.

Vjerujemo da bi novinari trebalo da se snažno oslanjaju na profesionalnu disciplinu u pogledu provjere informacija koje plasiraju. Kada je koncept objektivnosti prvobitno i nastao, nije podrazumijevao da pod obavezno sami novinari mogu biti uvijek nepristrasni. On je prevashodno pozivao na dosljedan metod provjere informacija, transparentan pristup dostupnim dokazima. Metod je taj koji primarno mora da bude objektivan, a obaveza novinara mora biti da ga se pridržava. Uzimanje izjava od što je više moguće sagovornika, otkrivanje porijekla izvora informacija u mjeri mogućeg, traženje mišljenja i komentara od različitih strana – neki su od glavnih segmenata ozbiljnog novinarskog standarda rada. Taj i takav pristup radu, i disciplina u pogledu verifikacije informacije, su ono što odvajaju ozbiljno novinarstvo od drugih vidova komunikacije, kao što su propaganda, zabava, izmišljeni sadržaji, i tako dalje.

Sa druge strane, postoji snažna potreba da se apeluje na državne institucije i sve druge relevantne činioce da obezbijede neophodne preduslove za adekvatno funkcionisanje medija, i stvaranje ambijenta oslobođenog od bilo kakvih pritisaka.

OEBS će nastaviti da apeluje na vlasti da se bave ovim pitanjem, kao što je to bio slučaj i do sada. Ne postoji opravdanje za napade na novinare. Takvi slučajevi ugrožavaju demokratski napredak i proizvode efekat zastrašivanja na slobodu medija, ali utiču i na ukupni osjećaj bezbjednosti. Daljem napretku svakako ne može doprinijeti nedostatak kvalitetno i u potpunosti sudski procesuiranih slučajeva ove vrste, i može doprinijeti i negativnom imidžu države u pogledu zaštite slobode izražavanja. Institucije i organi za sprovođenje zakona treba da snažnije demonstriraju sposobnost da kvalitetno i pravovremeno istražuju i rješavaju slučajeve napada na novinare, ali i sve druge slučajeve, koji neophodno moraju razultirati kvalitetnom istragom i sudskim epilogom. Potrebno je učiniti još mnogo napora na putu eliminisanja nekažnjivosti kao odgovora na ovakve slučajeve.

Dok sa jedne strane smatramo da su neki koraci preduzeti u proteklom periodu dobri, poput osnivanja Komisije za praćenje aktivnosti nadležnih institucija na rasvjetljavanju neriješenih slučajeva napada na medije, ne treba izgubiti iz vida da je glavna odgovornost za te istrage na tužilaštvu, i ostalim institucijama za sprovođenje zakona. Njihov rad na pomenutim predmetima treba da bude kontinuiran, i da obuhvati istrage svih predmeta koji još uvijek nijesu u potpunosti okončani.

Ostim, toga, svi smo svjedoci da takođe dolazi do slučajeva kršenja pretpostavke nevinosti, povrede prava ličnosti i prava na privatnost i zaštitu ličnih podataka od strane institucija za vladavinu prava i sprovođenje zakona.

Institucije za vladavinu prava i sprovođenje zakona primarno imaju kompleksnu odgovornost u obezbjeđivanju odgovarajućeg balansa između transparentnosti u radu, javnog interesa za određenim informacijama kao i slobodnog pristupa istima, zatim zaštiti ličnih podataka, garantovanju pretpostavke nevinosti osobama osumnjičenim za izvršenje nekog krivičnog djela, kao i poštovanju svih ostalih prava tog lica iz korpusa ljudskih prava, a pogotovo lica koja se nalaze u pritvoru.

Osim obaveze institucija da njihov rad rezultira konkretnim rezultatima u istragama i pravnom postupku, institucije takođe moraju da budu svjesne obaveze djelotvornog i efikasnog informisanja javnosti o svom radu, putem adekvatnih, pravovremenih i profesionalnih kanala komunikacije.

Sa druge strane, evidentno je i da pojedini mediji, ili neki njihovi predstavnici, pokazuju nedovoljno poznavanje funkcionisanja rada institucija za vladavinu prava i sprovođenje zakona. Zbog te okolnosti dešava se da se njihovo izvještavanje temelji na neprovjerenim ili netačnim informacijama, što dovodi do neprofesionalnog ili izvještavanja sa škodljivim posljedicama.

Uzimajući u obzir sve navedene okolnosti, naša će Misija u narednom periodu biti veoma aktivna na planu pružanja podrške jačanju kapaciteta u institucijama za vladavinu prava i sprovođenje zakona, kao i u edukovanju novinara u pojedinim oblastima. Sa svima njima, uključujući i civilno društvo i ekspertsku javnost, radićemo na jačanju platforme za dijalog na Javnom servisu.

Svi navedeni faktori dodatno su, međutim, pojačani i okolnošću nepostojanja efikasnog medijskog samoregulatornog tijela.

Medijska samoregulacija je važno sredstvo za zaštitu uredničke slobode, promovisanja kvaliteta novinarstva, i obezbjeđivanja kredibiliteta medijskih glasila. To je takođe jedan od ključnih mehanizama koji obezbjeđuje da se uticaj države na rad medija svede na najmanju moguću mjeru. Samoregulacija podrazumijeva niz fundamentalnih etičkih pravila dogovorenih od strane medijske zajednice, i ona bi trebalo takođe da podrazumijeva i postojanje nezavisnih mehanizama za tumačenje sprovođenja tih pravila.

U tom smislu, Misija OEBS-a će dati punu podršku, i djelovati u potpunosti u skladu sa nedavnim naporima OEBS-ove Predstavnice za slobodu medija. Misija, stoga, pozdravlja opredjeljenje predstavnika crnogorskih medija tokom njihove nedavne posjete Beču, kada su se saglasili da rade zajedno na izmjenama Etičkog kodeksa, sa ciljem da se smanje i zaustave kršenja koja se pojavljuju ili ponavljaju. Stoga je od ključnog značaja, kao prvi korak, da su se učesnici saglasili da Etički kodeks inoviraju uz podršku Savjeta Evrope i OEBS-a.

Na kraju, podsjetiću da je naša Misija proteklih godina bila aktivna na planu pružanja podrške jačanju kapaciteta medijskih profesionalaca u Crnoj Gori, pružanju podrške transformaciji Javnog servisa, unaprijeđenju medijskog zakonodavstva, sprovođenju Zakona o slobodnom pristupu informacijama, podržavala napore usmjerene ka zaštiti prava novinara, pospješivala javne diskusije o izmjenama i dopunama medijskog zakonodavnog okvira, i tako dalje.

Izražavamo spremnost da u saradnji sa crnogorskim partnerima nastavimo sa sprovođenjem ovih napora, pod parolom da sloboda izražavanja ide ruku pod ruku sa odgovornošću koju korisnici slobode izražavanja imaju.

Hvala na pažnji.